

Porteføljestyret for muliggjørende teknologier

Godkjent referat

Møte 3/2021

Dato	17. juni 2021 kl. 12.00-16.00 og 18. juni 2021 kl. 08.30-12.00
Sted	Digitalt møte (Zoom)

Til stede: Geir Øien (leder)
Heidi Austlid
Nuria Espallargas
Ellen-Marie Forsberg
Marianne Fyhn
Rita Glenne
Lars Holden
Stephen McAdam (dag 1)
Shahzad Rana (dag 2)
Karoline Schjetne
Eivind Valen (dag 1)

Observatører: Finn-Hugo Markussen, KD; Espen Kristoffersen (dag 1) og Annette Vestlund (dag 2), KMD; May-Kristin Ensrud, JD; Jan Frederik Geiner, FD.

Til stede fra Forskningsrådet:

Anne Kjersti Fahlvik (dag 1), Hilde Erlandsen, Vidar Skagestad, Petter Helgesen (dag 1), André Fossen Mlonyeni, Aase M. Hundere, Jacob E. Wang, Helge Rynning, Philip Lorentzen (dag 2), Cecilie A. Mathiesen (dag 1), Trine Paus.

Sak PSTEKNO 27/21 Godkjenning av sakslisten

Saksdokument: Saksliste.

Styret hadde ingen kommentarer til sakslisten.

Vedtak: *Sakslisten godkjennes.*

Sak PSTEKNO 28/21 Godkjente referater

Saksdokument: Saksfremlegg med to vedlegg: 1. Godkjent referat fra møte PSTEKNO 2/2021. 2. Godkjent referat fra sirkulasjonssak PSTEKNO 26/21.

Styret hadde ingen merknader til referatene.

Vedtak: *Styret tar referat fra møte PSTEKNO 2/2021 og referat fra sirkulasjonssak PSTEKNO 26/21 til etterretning.*

Sak PSTEKNO 29/21 Spørsmål om habilitet

Saksdokument: Saksfremlegg som redegjør for prinsippene for habilitetsvurdering.

Styret diskuterte sin habilitet i vedtakssakene i møtet.

Vedtak: *NANO2021 FP 2021 (sak 31.1/21): Nuria Espallargas meldt inhabil for prosjektnummer 324717 og deltok ikke i behandlingen av saken.*

TEKNOKONVERGENS IPN 2021, første pulje (sak 31.4/21): Nuria Espallargas meldt inhabil for prosjektnummer 327913 og deltok ikke i behandlingen av saken.

Ingen inhabilitet meldt for øvrige saker i møtet.

Sak PSTEKNO 30/21 Orienteringer

Administrasjonen orienterte kort om årshjulet for 2021 og 2022, inkl. planlagte bevilgninger og strategiske saker.

Etter anmodning fra et av styremedlemmene kommenterte administrasjonen artikkelen "[Tre bekymringer foran bærekraftkappløpet | Forskningspolitikk \(fpol.no\)](#)" av Alexandra Bech Gjørsv, konsernsjef i SINTEF. En av bekymringene som framholdes er at porteføljestyringsmodellen ennå er umoden og kan trenge forskningspolitiske føringer. SINTEFs analyser av porteføljene viser blant annet at styrene har svært ulike investeringsstrategier. Administrasjonen bekreftet at styrene bruker ulike virkemidler og at dette gjøres med utgangspunkt i helhetlige vurderinger av den samlede porteføljen som styrene er satt til å forvalte. Gode porteføljeanalyser er derfor avgjørende for å kunne vite hvor pengene skal legges inn. Styreleder påpekte at "lappeteppediagrammet" i porteføljeanalysen (se sak 33/21) er nyttig i denne sammenhengen. Diagrammet viser hvilke aktiviteter i Forskningsrådet (målrettede og øvrige samt EU-innsats) som bidrar til MT-porteføljen.

Administrasjonen ga videre en oppdatert status for arbeidet med Grønn plattform, jfr. sak 04/21, der det legges opp til å gjøre og lære samtidig. Forskningsrådet, Innovasjon Norge, Siva og Enova samarbeider om ordningen. Forskningsrådet har prosjektansvaret og har også et læringsprosjekt med departementene. Det kom over 400 forprosjektsøknader og rundt en fjerdedel av dem fikk støtte. I alt 44 søknader om hovedprosjekt kom inn til hovedfristen i mai og det ble søkt om nesten 4,2 mrd. kroner. Tilgjengelige midler er 1 mrd. kroner. Over 100 bedrifter deltar og forskningsinstituttene er representert i alle søknadene. Tildelingen vil skje tidlig i september 2021.

Administrasjonen informerte også om at Forsvarsdepartementet for første gang bevilger 15 mill. kroner per år i tre år til kunstig intelligens, autonomi og kvanteteknologi. Hensikten er å oppnå bedre samspill mellom sivil- og forsvarsektoren.

Til slutt fulgte administrasjonen opp tidligere orientering om Digital Europe (sak 04/21). Norge er noe forsinket med arbeidet, men det er Digital Europe også. I Norge har KMD hovedansvaret for programmet, og det er etablert en styringsgruppe med KMD, NFD, KD og JD. Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Digitaliseringsdirektoratet har et felles nasjonalt koordineringsansvar, anført av sistnevnte. KMD har gitt hver av aktørene 1 mill. kroner til oppstart av arbeidet.

Vedtak: *Styret tar orienteringene til etterretning.*

Sak PSTEKNO 31/21 Bevilgningssaker

Sak PSTEKNO 31.1/21 NANO2021 – Bevilgning til Forskerprosjekt 2021

Saksdokument: Saksfremlegg med to vedlegg: 1. Innstillingsdokumenter og 2. Liste innstillinger, inkl. alternativ A og B med rangerte ventelister.

Styrets behandling av saken er redegjort for i eget investeringsreferat.

Sak PSTEKNO 31.2/21 BIOTEK2021 – Bevilgning til Samarbeidsprosjekt (KSP)

Saksdokument: Saksfremlegg med to vedlegg: 1. Innstillingsdokumenter og 2. Rangeringsliste.

Styrets behandling av saken er redegjort for i eget investeringsreferat.

Sak PSTEKNO 31.3/21 NANO2021 – Bevilgning til IPN 2021, første pulje

Saksdokument: Saksfremlegg med to vedlegg: 1. Innstillingsdokumenter og 2. Liste søknader.

Styrets behandling av saken er redegjort for i eget investeringsreferat.

Sak PSTEKNO 31.4/21 TEKNOKONVERGENS – Bevilgning til IPN 2021, første pulje

Saksdokument: Saksfremlegg med to vedlegg: 1. Innstillingsdokumenter og 2. Liste søknader.

Styrets behandling av saken er redegjort for i eget investeringsreferat.

Sak PSTEKNO 31.5/21 Oppnevning av styreutvalg for IKT-utlysning med løpende søknadsfrist

Saksdokument: Saksfremlegg om oppnevning av styreutvalg for bevilgninger under IKT-utlysningen med løpende søknadsfrist.

Styreleder har ønsket at flere styremedlemmer deltar i beslutningene om avslag og bevilgning til søknader mottatt til IKT-utlysningen med løpende søknadsfrist. Disse beslutningene er regelstyrte og gjøres en bloc basert på hovedkarakteren som søknadene oppnår i ekspertpanel: Alle søknader med hovedkarakter 6 eller 7 blir finansiert, mens søknader med lavere hovedkarakter ikke blir finansiert.

Lars Holden og Ellen-Marie Forsberg har på forespørsel fra administrasjonen sagt ja til å delta i et styreutvalg sammen med styreleder.

Vedtak: *Porteføljestyret oppnevner et styreutvalg med Geir Øien, Lars Holden og Ellen-Marie Forsberg til å foreta vedtak om avslag og bevilgning en bloc til søknader mottatt til IKT-utlysningen med løpende søknadsfrist.*

Sak PSTEKNO 31.6/21 Status IKT-utlysning med løpende søknadsfrist

Saksdokument: Saksfremlegg om presentasjon som vil bli holdt i møtet.

Administrasjonen presenterte bakgrunnen for den løpende utlysningen, kjennetegn og statistikk fra oppstart til dags dato. Løpende søknadsfrist betyr at søknader mottas og behandles etter hvert som de kommer inn. Søknadene konkurrerer ikke, men kvalifiserer seg gjennom å oppnå en gitt karakter. De faste ekspertene er godt kjent med utlysningen og det er følgelig ingen administrativ relevansvurdering. Fordelene ved dette, slik administrasjonen erfarer, er bedre brukerorientering, forutsigbarhet knyttet til bevilgning og saksbehandlingstid. Målet om færre søknader, høyere kvalitet og smidigere praksis er i høy grad oppnådd. Faglig står prosjektene seg også godt opp mot de målene som er satt for porteføljen. Styret takket for presentasjonen og diskuterte kort fordeler og ulemper med løpende utlysning, og konkluderte med at dette har flere positive sider.

Vedtak: *Styret tar saken til orientering og ber administrasjonen vurdere om det bør være utlysninger med løpende søknadsfrist også på andre områder.*

Sak PSTEKNO 31.7/21 Oversikt over foretatt bevilgninger

Saksdokument: Saksfremlegg med oversikt over bevilgningsvedtak på porteføljestyrets ansvarsområde som er foretatt av andre enn styret selv.

Administrasjonen informerte om at det i etterkant av møte 2/2021 er foretatt bevilgninger innenfor styrets ansvarsområde.

Vedtak: *Styret tar rapporteringen til etterretning.*

Sak PSTEKNO 32/21 Revidering av porteføljeplan – diskusjon av innspill

Saksdokument: Saksfremlegg med vedlegg som oppsummerer muntlige og skriftlige innspill mottatt fra eksterne aktører i prosessfase 1.

Administrasjonen innledet med å henvise til innspillsmøtet 11. mai, der nærmere 30 sentrale deltakere fra viktige sektorer deltok. Det kom skriftlige innspill både i forkant og etterkant av møtet, og administrasjonen ga en kort oppsummering av disse. Deretter ble styret inndelt i tre grupper for å diskutere innspillene. Hensikten var å forankre innspillene og å få frem styrets egne innspill.

Gruppediskusjonene avsluttet dag 1. Administrasjonen innledet dag 2 med å oppsummere gruppediskusjonene og utfordre styret. Styret supplerte og ga ytterligere kommentarer og innspill. Samlet sett var det styrets oppfatning at porteføljeplanen holder seg rimelig godt og at det ikke er behov for radikale endringer. Det bør likevel diskuteres videre om planen bør være tydeligere på samspill, HumSam og infrastruktur. Det må gå klart fram av planen at den handler om hele Forskningsrådets prosjektportefølje innenfor muliggjørende teknologier. En god plan forutsetter godt samspill med øvrige porteføljer/styrer.

Det er laget en egen oppsummering av gruppediskusjonene og styrets diskusjon.

Vedtak: *Styrets innspill i møtet tas med inn i arbeidet med revidert porteføljeplan.*

Sak PSTEKNO 33/21 Porteføljeanalyse: Muliggjørende teknologier

Saksdokument: Saksfremlegg med ett vedlegg: 1. Porteføljeanalyse 2021 Muliggjørende teknologier.

I denne saken ble den første helhetlige analysen av prosjektporteføljen innenfor muliggjørende teknologier presentert for porteføljestyret. Administrasjonen ønsket styrets kommentarer til og vurderinger av porteføljeanalysen og i hvilken grad analysen avdekker forhold som bør påvirke Forskningsrådets framtidige investeringer i muliggjørende teknologier, herunder innretningen av investeringsplan for muliggjørende teknologier.

Porteføljeanalysen er basert på Forskningsrådets portefølje av prosjekter merket med en teknologimerking (bioteknologi, digitalisering og bruk av IKT, IKT som forskningsområde, nanoteknologi, avanserte materialer og mikro-teknologi) eller merkingen samfunnsansvarlig forskning og innovasjon (RRI). Porteføljen består både av strategisk innsats, som er initiert gjennom budsjettformålene som porteføljestyret har ansvaret for, og øvrig innsats initiert gjennom andre styre i Forskningsrådet. I tillegg omtaler porteføljeanalysen MT-merkede prosjekter i EU med norsk deltakelse og FoU-innsatsen til næringslivet gjennom SkatteFUNN.

Administrasjonen innledet med å presentere MT-relevant nasjonal statistikk og Forskningsrådets egen statistikk om MT-porteføljen, inkludert EU-prosjektene. Den strategiske innsatsen utgjør ca. 2,5 prosent av nasjonal innsats på feltet og ca. 20 prosent av Forskningsrådets innsats, og det er derfor viktig at porteføljestyret innretter denne innsatsen slik at den gjør en forskjell mht. å nå målene i porteføljepånen. Det ble også gitt en samlet vurdering av måloppnåelse knyttet til de åtte brukermålene i porteføljepånen, både tekstlig og angitt som prosentvis måloppnåelse. Sistnevnte er gjort for å markere endring fra tidligere innsatsfokus til dagens målfokus, som står sentralt i det nye regimet med porteføljestyring.

Styret ga innspill til analysen. Flere var opptatt av balansen mellom søknadstyper og mente det var overraskende lite samarbeidsprosjekter (KSP, SFI) i Forskningsrådets samlede portefølje sammenliknet med Forskerprosjekt og Innovasjonsprosjekt (IPN). Bærekraft er overordnet ambisjon i porteføljepånen, og styret mente at fokus derfor bør være på samfunnsoppdrag, tverrfaglighet og samarbeid. Styret mente også at det var viktig å styrke satsingen på teknologikonvergens for å fremme muligheten for teknologiske gjennombrudd og radikal innovasjon. Når det gjelder RRI-arbeidet kom det frem ulike og delvis divergerende syn. Styret var imidlertid samlet i tilbakemeldingen om at administrasjonens fremstilling av prosentvis måloppnåelse knyttet til brukermålene var mer forvirrende enn oppklarende. Administrasjonen vil vurdere andre måter å illustrere måloppnåelse og synliggjøre behov for fokus og retning i fremtiden.

Vedtak: *Styret tar porteføljeanalysen til etterretning og ber om at relevante momenter fra styrediskusjonen tas inn i arbeidet med investeringsplan for muliggjørende teknologier 2022-2024 og i arbeidet med revidert porteføljepånen.*

Sak PSTEKNO 34/21 Innspill til revidert langtidsplan (LTP)

Saksdokument: Saksfremlegg med to vedlegg: 1. Notat fra adm. direktør med

foreløpig utkast til Forskningsrådets innspill til langtidsplan for forskning og høyere utdanning. 2. Porteføljestyrets første innspill til Forskningsrådets arbeid med LTP-innspill.

Administrasjonen redegjorde for Forskningsrådets forventninger til LTP, utfordringsbildet og overordnede anbefalinger i det foreliggende utkastet til LTP-innspill. Her gir Forskningsrådet også konkrete anbefalinger knyttet til heving av ambisjonsnivået i LTP, utvikling av et fremtidsrettet forsknings- og innovasjonssystem og anbefalinger for omstilling og bærekraft, i tillegg til tematiske anbefalinger som følger inndelingen i Forskningsrådets strategi.

Styret takket for presentasjonen og mente utfordringsbildet er godt beskrevet i innspillet og at *sense of urgency* kommer tydelig frem. Det er også positivt at Forskningsrådets strategi legges til grunn for anbefalingene. Styret understreket viktigheten av gode anbefalinger for utvikling og transformasjon av forskningssystemet og at anbefalingene må være tilpasset sektorenes egenart. Eksempelvis betyr akademisk frihet ulike ting i UH-sektoren og instituttsektoren og UH-sektoren har nå en stor debatt om akademisk frihet, blant annet i forbindelse med endring av studieprogram. I styrets diskusjon ble behovet for tverrfaglighet og inkludering av ulike typer stakeholders fremhevet og det ble påpekt at LTP må bidra til å bygge ned institusjonelle barrierer for transfaglighet i UH-sektoren. Videre ble det presisert at Norge må finne sin egen tilnærming til samfunnsoppdrag/missions. EUs valg av missions må legge føringer for Norge uten at vi etablerer egne missions på de samme områdene.

Styret viste til at muliggjørende og industrielle teknologier er en langsiktig prioritering i dagens LTP og understreket at Forskningsrådets LTP-innspill må ha som forutsetning at denne prioriteringen blir opprettholdt. I LTP-innspillet er muliggjørende teknologier godt ivaretatt i kapittel 4, men bør synliggjøres bedre i kapittel 3, herunder i anbefalingene, slik at ikke kapittel 4 kommer så brått og uventet på. Styret viste til at muliggjørende teknologier har potensial til å endre samfunnet fullstendig på kort tid og at pandemien har tydeliggjort hvordan utviklingen av IKT, bioteknologi og nanoteknologi legger til rette for nye teknologiske gjennombrudd som gjør oss i stand til å håndtere uventede hendelser. Å satse på de muliggjørende teknologiene og teknologikonvergens er viktig for samfunn og næringsliv i bredt, og dette må framgå av hele LTP-innspillet.

Vedtak: *Porteføljestyrets innspill og kommentarer til utkastet til Forskningsrådets innspill tas med i den videre bearbeidingen av innspillet.*

Sak PSTEKNO 22/21 Eventuelt

Det var ingen saker til eventuelt.

Sak PSTEKNO 23/21 Godkjenning av vedtaksprotokoll

Forslag til vedtaksprotokoll ble gjennomgått og justert i møtet.

Vedtak: *Protokollen godkjennes.*

Sak PSTEKNO 24/21 Åpen refleksjon og evaluering av møtet

Styremedlemmene ga uttrykk for at det hadde vært et godt møte. Det var mange tunge saker på agendaen og mer gruppearbeid hadde derfor vært ønskelig. Styret setter pris på konkrete kulepunkter som det kan reflekteres rundt og vil gjerne bli utfordret enda mer, også når det gjelder konkrete prioriteringer.

Administrasjonen svarte bekreftende på spørsmål fra styret om det er mulig å komme raskt i gang med planleggingen læringsarenaer innenfor satsingen på teknologikonvergen.

Neste styremøte: Onsdag 22. september 2021, digitalt heldagsmøte.

Sak PSTEKNO 25/21 Styrets eget møte

Ikke referert.